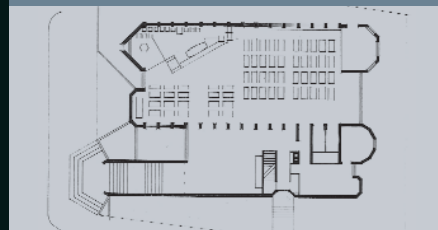

Mai szemmel

Mindenszentek r. k. templom, Budapest-Farkasrét (1974–77)

Építész: Szabó István (1914–1988)

Akkor:

1971 szeptemberében Mindszenty József bíboros-érsek elhagyta a budapesti amerikai nagykövetséget, mely tizenöt évig menedéket biztosított számára. A Magyarország és Vatikán között 1964 óta lassan konszolidálódó kapcsolat legjelentősebb eseménye Kádár 1977. júniusi találkozója VI. Pál pápával. A korszakban kétség kívül nem mellékes politikai fordulatok között jöhetett létre Szabó István tervezésében a szocializmus idején épült talán legismertebb templom, mely építészeti kvalitásai mellett tehát többszörösen nagy jelentőséggel bír. Az anekdoták szerint Kádár az éppen felszentelt templom fényképét adományozta Őszentségének – bizonyítandó az állam nyitottságát a keresztény vallásosság felé. Pedig a templom létrejötté egyáltalán nem volt gondoktól mentes. A temető második világháborúban megsérült, majd elbontott temploma helyett a gyülekezet a főbejáráttal szemközti vendéglő épületét alakította át istentiszteleti hellyé, és 1974 végéig kellett várnia az új templom építési engedélyeinek megszerzésére, amely a vendéglátó egység alapfalaire épülhetett fel. Negyven évvel ezelőtt helyezték el az alapkövet, és két év múlva már állt a – szó szerint – társadalmi munkából felépült Isten háza. Szabó a gyülekezet tagjaként a tervekől az utolsó színesüveg ablak elhelyezéséig kísérte a munkálatokat, igazi „gesamtkunstwerk” jöhetett létre legfőképp személyes gondosságának köszönhetően. Leleményesség, műgond és iparosság – 16000 beton födém-bélestantestből készült falszerkezet, a korszakhoz mérten magas minőségű helyszíni vasbeton födémgerendázat és „fémmunkás” nyílászárók alkotják a házat. A földszinten plébánia és urnatemető kapott helyet, így podesztre emelve jött létre a templom, puritán külsővel, érzelmes belsővel.

Most:

Még ma is kiegyensúlyozatlan helyzetben, két főút találkozásánál lévő teresedés saroktelkén áll a templom. Kicsinysége ellenére monumentális az épület – egyrészt a leleményes kétszintes telepítés, másrészt a léptékazonosságot biztosító elemek hiánya miatt. Sem az innovatív anyaghasználat, sem a markáns három épülettömeg léptéke nem azonosítható hagyományosan, nincs lábazat, s nem látszik a tető. Az additív alaprajzi elrendezés ismerős lehetne, de a bejárat „lépcsőtoronyban” nem függnék harangok, azt az átkötő tömeg hiátusába helyezi a tervező; a főhomlokzat monumentális keresztmötívummal megjelölt előreugró épülettömege sem oltárt, hanem keresztelőteret rejt. A templom nem a külsőségek egyöntetűségével kíván megjelenni, hanem rejtett belső értékeiből építkezik. Sem építési korszakában nem akart, sem ma nem kíván reprezentálni. Amit mutat, az őszinteség, melyről – sokszor már mérhetetlenül – puritán eszköztárával tesz tanúbizonyságot. A falazóblokként rakott kőelemek sokaságából épül, az üregekbe öntött beton tartja össze szerkezetileg, a megnyitások idomacél üvegszerkezetébe kézzel megmunkált színesüveg kerül. A téglapadozat talán már közvetlenkedésnek tűnik, miként a műbőr ülőfelületek és az olajégetéssel elfinomkodott oltárasztal-ambó-szentségőrző liturgikus tárgyelemei is. De a térhasználat mesteri: a lépcsőn felhaladva alacsony térszínű előtérbe jutunk, ahonnan oldalra fordulva az üvegajtókon túl rögtön feltárul a haránt elhelyezett oltártér. A keletnyugati tájolású hosszanti tér felett shed-felülvilágító található, az irányítottság mégsem egyértelmű. Mégis kifejezetten jól használható, hisz kevés résztvevő esetén a „keresztbe fordított” padok meghitt használatot tesznek lehetővé. Puritán és mégis érzelmes tér ez.

Szöveg/fotó: Vukoszávlyev Zorán PhD